

Leo Trotskij: Problemen under Sovjetunionens utveckling

Förslag till teser för Vänsteroppositionen om den ryska frågan
(4 april 1931)

[Ur *Writings of Leon Trotsky [1930-31]*, s 233-266. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

Innehållsförteckning

1) De ekonomiska motsättningarna under övergångsperioden.....	2
Sovjetunionens klasskaraktär.....	2
Den snabba ekonomiska utvecklingstaktens världshistoriska betydelse.....	2
Övergångsperiodens grundläggande motsättningar.....	2
Industrialisering.....	3
Kollektivisering.....	3
Sovjetunionen och världsekonomin.....	4
Världskrisen och det ekonomiska "samarbetet" mellan de kapitalistiska länderna och Sovjet.....	5
2) Partiet under diktaturens regim.....	5
Det dialektiska förhållandet mellan ekonomi och politik.....	5
Partiet som ett vapen och ett mått på framgång.....	6
Partiet har ersatts av apparaten.....	6
Upplösa partiet i klassen?.....	7
Det brandleritiska rättfärdigandet av den plebiscitära byråkratismen.....	8
Varför segrade den centristiska byråkratin?.....	8
Sicksackkursen.....	9
Den sicksackande politiken är oförenlig med ett självständigt proletärt parti.....	9
Partiets plebiscitära regim.....	10
3) Risker och möjligheter för en kontrarevolutionär omvälvning.....	11
Förhållandet mellan socialistiska och kapitalistiska tendenser.....	11
Element till dubbelmakt.....	11
Partiet och det socialistiska uppbygget.....	12
Partiets förfall och faran för inbördeskrig.....	13
Inbördeskrigets två läger.....	13
4) Vänsteroppositionen och Sovjetunionen.....	14
Mot en nationell socialism, för permanent revolution.....	14
Element av dubbelmakt i den proletära diktaturen.....	14
Vänsteroppositionens väg i Sovjetunionen. Reformernas väg.....	15
Vänsteroppositionen och brandleriterna.....	16
Vänsteroppositionens princip: att säga som det är.....	16
De socialistiska framgångarnas främsta kriterier är arbetarnas levnadsstandard och deras roll i staten.....	17
5) Slutsatser.....	18

1) De ekonomiska motsättningarna under övergångsperioden

Sovjetunionens klasskaraktär

De motsägelsefulla processerna i Sovjetunionens ekonomi och politik utvecklas på den proletära diktaturens grund. Samhällsregimens karaktär avgörs först och främst av egendomsförhållandena. Nationaliseringen av jorden och industrins produktions- och utbytesmedel, och statens monopol på utrikeshandeln, utgör den sovjetiska samhällsordningens grundvalar. De klasser som exproprierades av Oktoberrevolutionen, liksom de borgerliga elementen och den nybildade borgerliga delen av byråkratin, kan bara återupprätta ett privat ägande av mark, banker, fabriker, verkstäder, järnvägar etc., med hjälp av en kontrarevolutionär omvälvning. Dessa egendomsförhållanden utgör basen för klassförhållandena, och avgör för oss Sovjetunionens karaktär som en proletär stat.

Det är varje revolutionär arbetares, och än mer bolsjevik-leninisternas, grundläggande och odiskutabla plikt att försvara Sovjetunionen mot utländsk invasion och angrepp från inre fiender – från monarkister och tidigare godsägare till ”demokrater”, mensjeviker och socialistrevolutionärer. Oklarheter och förbehåll i denna fråga återspeglar i grund och botten den småborgerliga ultravänsterismens vacklan mellan imperialismens värld och den proletära revolutionens värld, och är inte förenligt med anslutning till den internationella Vänsteroppositionen.

Den snabba ekonomiska utvecklingstaktens världshistoriska betydelse

Möjligheterna till den sovjetiska ekonomins nuvarande i sanning gigantiska framgångar skapades av den revolutionära omvälvningen av egendomsförhållandena, som gav förutsättningarna för ett planerat avskaffande av marknadsanarkin. Kapitalismen gav aldrig och kan inte ge de framsteg i den ekonomiska tillväxten som för närvarande utvecklas på Sovjetunionens territorium. Den makalöst höga industrialiseringstakten, som har utvecklats trots epigonledarnas förväntningar och planer, har en gång för alla bevisat de socialistiska ekonomiska metodernas kraft. Imperialisternas desperata kamp mot så kallad sovjetisk ”dumpning” är ett ofrivilligt men därmed än mer verkligt erkännande från deras sida av de sovjetiska produktionsformernas överlägsenhet. På jordbruksområdet, där underutveckling, isolering och barbari har sina djupaste rötter, lyckades den proletära diktaturen också uppvisa en mäktig konstruktiv kraft. Oavsett hur stora de framtida bakslagen och reträtterna än må bli, så innebär den nuvarande kollektiviseringstakten, som bara är möjlig på grundval av nationaliseringen av jord, krediter och industri, med arbetarna i den ledande rollen, en ny epok i mänsklighetens utveckling, ett begynnande avskaffande av ”landsbygdslivets idioti”.

Även i värsta tänkbara historiska scenario, om blockad, invasion eller inbördeskrig skulle störta den proletära diktaturen, så skulle det socialistiska uppbyggets stora lärdomar behålla all kraft för mänsklighetens fortsatta utveckling. Den tillfälligt besegrade Oktoberrevolutionen skulle ekonomiskt och kulturellt vara fullt berättigad, och skulle följaktligen återuppstå. Men den proletära förtruppens viktigaste uppgift är att stänga dörren för denna värsta historiska variant genom att försvara och stärka Oktoberrevolutionen och förvandla den till en inledning till världsrevolutionen.

Övergångsperiodens grundläggande motsättningar

Den officiella fatalistiskt optimistiska lära som är förhärskande idag, och enligt vilken en fortsatt

snabb tillväxt av industrialiseringen och kollektiviseringen redan på förhand är säkrad och automatiskt leder till uppbygget av socialismen i ett land, är helt felaktig.

Om en högt utvecklad socialistisk ekonomi bara är möjlig som en balanserad, internt proportionerlig och följaktligen krisbefriad ekonomi, då är tvärtom övergångsekonomin mellan kapitalism och socialism en smältdegel av motsättningar, där dessutom de djupaste och kraftigaste motsättningarna ligger framför oss. Sovjetunionen har inte inträtt i socialismen, som den härskande stalinistiska fraktionen lär ut, utan bara i det första utvecklingskedet i riktning mot socialismen.

I centrum för hela sovjetsystemets ekonomiska svårigheter, upprepade kriser, enorma spänningar och politiska turbulens, finns ett antal motsättningar av olika historiskt ursprung som är sammanlänkade på olika sätt. Låt oss nämna de viktigaste: a) arvet från det gamla tsaristiska borgerliga Rysslands kapitalistiska och förkapitalistiska motsättningar, först och främst motsättningen mellan stad och land; b) motsättningen mellan Rysslands övergripande kulturella och ekonomiska efterblivenhet och de uppgifter för den socialistiska omvandling som på ett dialektiskt sätt härrör från den; c) motsättningen mellan arbetarstaten och den kapitalistiska inringningen, i synnerhet mellan monopolet på utrikeshandeln och världsmarknaden.

Dessa motsättningar är ingalunda av en kort och tillfällig natur. Tvärtom kommer betydelsen av de viktigaste av dem att öka i framtiden.

Industrialisering

Ett förverkligande av femårsplanen skulle utgöra ett enormt steg framåt jämfört med det utfattiga arv som proletariatet snappade åt sig ur utsugarnas händer. Men även efter att ha uppnått sin första planeringsseger skulle Sovjetunionen ännu inte ha lämnat övergångsperiodens första stadium. Socialismen är ett system som inte producerar för marknaden utan för att tillfredsställa mänskliga behov, och går bara att tänka sig på grundval av högt utvecklade produktivkrafter. Men enligt den genomsnittliga mängden varor per capita, skulle Sovjetunionen även i slutet av femårsplanen fortfarande vara ett de mest underutvecklade länderna. För att verkligen komma ikapp de utvecklade kapitalistiska länderna kommer det att krävas ett antal femårsplaner. Samtidigt säkerställer de senaste årens industriella framgångar i sig själva ingalunda en oavbruten tillväxt i framtiden. Just den snabba industriella utvecklingen ökar den snedfördelning som delvis har ärvts från det förflutna, delvis härrör från de nya uppgifternas komplicerade natur, och delvis uppstår på grund av ledarskapets metodologiska misstag i kombination med direkt sabotage. Att ersätta den ekonomiska ledningen med administrativa sporrar utan några verkligt kollektiva kontroller, leder oundvikligen till att misstag byggs in i själva ekonomins grundvalar och att det uppstår nya ”trånga passager” i den ekonomiska processen. Snedfördelningarna som tvingats inåt återvänder oundvikligen i nästa skede i form av dålig balans mellan produktionsmedel och råvaror, mellan transporterna och industrin, mellan kvantitet och kvalitet och slutligen i upplösning av valutasystemet. Ju mindre den nuvarande statliga ledningen är förmögen att förutse dessa kriser i tid, desto större faror döljer de i sig själva.

Kollektivisering

Även om en ”fullständig” kollektivisering verkligen skulle genomföras under de kommande två eller tre åren, så skulle det inte alls innebära att kulakerna undanröjdes som klass. Genom att den

tekniska och kulturella basen saknas, är producentkooperativen oförmögna att hindra uppdelningen bland småproducenterna och att det i deras mitt uppstår kapitalistiska element. För att verkligen undanröja kulakerna krävs det en fullständig revolution av jordbrukstekniken och att bönderna, tillsammans med industriproletariatet, förvandlas till arbetare i en socialistisk ekonomi och medlemmar i ett klasslöst samhälle. Men detta är ett perspektiv för decennier framåt. I och med att det är de enskilda böndernas redskap och deras ägares personliga eller gruppintressen som dominerar, så kommer uppdelningen av bönderna oundvikligen att uppstå igen, och förstärkas just om det sker en jämförelsevis framgångsrik kollektivisering, det vill säga med en allmän ökning av jordbruksproduktionen. Om vi vidare skulle anta att kollektiviseringarna, tillsammans med ny teknik, på ett betydande sätt skulle öka jordbruksarbetets produktivitet, förutom vilket kollektiviseringarna inte skulle vara ekonomiskt berättigade och följaktligen inte skulle kunna vidmakthållas, så skulle det genast skapa ett överskott på tio, tjugo miljoner eller fler arbetare i de redan nu överbefolkade byarna, och industrin skulle inte ens med de mest optimistiska planer kunna suga upp dem. Samtidigt som det skulle bli ett överskott av halvt proletära, halvt utfattiga människor som inte kan hitta sig en plats i kollektiven, skulle det i andra änden växa fram rika kollektiv och mer välbärgade bönder i de fattigare och mellanstora kollektiven. Med ett kortsynt ledarskap som redan på förhand förkunnar att kollektiven är socialistiska företag, kan kapitalistiska lantbrukarelement använda kollektiviseringar som en täckmantel för sig själva, och bara bli ännu farligare för den proletära diktaturen.

Följaktligen avskaffar inte den nuvarande övergångsperiodens ekonomiska framgångar motsättningarnas grund, utan förbereder ett fördjupat återskapande av dem på en ny, historiskt högre grund.

Sovjetunionen och världsekonomin

Trots sin underutveckling var redan det kapitalistiska Ryssland en oskiljbar del av världsekonomin. Sovjetrepubliken ärvde det beroende som delen har av det hela, tillsammans med landets hela geografiska, demografiska och ekonomiska struktur. Teorin om en självförsörjande nationell socialism formulerades 1924-1927, och återspeglade ekonomins första, ytterst svaga återhämtning efter kriget, då kraven från världen ännu inte hade gjort sig påmind. Den nuvarande hårda kampen för att utöka den sovjetiska exporten är ett mycket tydligt motbevis mot den nationella socialismens illusioner. Siffrorna för utrikeshandeln blir alltmer dominerande i förhållande till planerna och takten i det socialistiska uppbygget. Men utrikeshandeln måste fortsätta, och frågan om ömsesidiga förhållanden mellan den sovjetiska övergångsekonomin och världsmarknaden har bara börjat visa sin avgörande betydelse.

Teoretiskt kan man förstås skapa en inhägnad och internt balanserad socialistisk ekonomi innanför Sovjetunionens gränser. Men den långa historiska vägen till detta "nationella" ideal skulle leda till enorma ekonomiska förändringar, samhällsomvälvningar och kriser. Bara att fördubbla den nuvarande skörden, det vill säga närma sig de europeiska nivåerna, skulle ställa den sovjetiska ekonomin inför den jättelika uppgiften att uppnå ett jordbruksöverskott på tiotals miljoner ton. Det går bara att lösa detta problem, och det inte mindre akuta problemet med en växande överbefolkning på landsbygden, med hjälp av en radikal omfördelning av miljontals människor mellan ekonomins olika branscher och fullständigt avskaffa motsättningarna mellan städer och byar. Men denna uppgift – som är en av socialismens grundläggande uppgifter – skulle i sin tur kräva en användning av världsmarknadens resurser i en hittills okänd omfattning.

Till syvende och sist leder på detta sätt den sovjetiska utvecklingens alla motsättningar till motsättningen mellan den isolerade arbetarstaten och dess kapitalistiska omgivning. Det omöjliga i att bygga en självförsörjande socialistisk ekonomi i ett enskilt land blåser i varje skede nytt liv i det socialistiska uppbyggets grundläggande motsättningar, och i allt större omfattning och djup. Om den kapitalistiska regimen i resten av världen skulle visa sig vara förmögen att bevara sig under ännu en lång historisk epok, skulle i denna mening proletarietets diktatur i Sovjetunionen oundvikligen gå under. Men att betrakta detta perspektiv som oundvikligt eller ens det mest troliga kan bara de göra som tror på kapitalismens stadga eller livslängd. Vänsteroppositionen har inget gemensamt med en sådan kapitalistisk optimism. Men den kan lika lite hålla med den teori om nationell socialism som uttrycker en kapitulation inför den kapitalistiska optimismen.

Världskrisen och det ekonomiska "samarbetet" mellan de kapitalistiska länderna och Sovjet

De nuvarande utomordentligt akuta problemen för utrikeshandeln överraskade Sovjetunionens ledande organ, och blev bara genom det en del av störningarna av de ekonomiska planerna. Inför detta problem visade sig även Kominterns ledarskap vara bankrutt. Arbetslösheten i världen gjorde frågan om att utveckla de ekonomiska förbindelserna mellan de kapitalistiska länderna och Sovjetunionen till en livsviktig fråga för arbetarklassens breda massor. Det öppnade sig en sällsynt möjlighet för sovjetregeringen och Komintern att dra till sig socialdemokratiska och partilösa arbetare på basis av en livsviktig och brännande fråga, och bekanta dem med den sovjetiska femårsplanen och de socialistiska ekonomiska metodernas fördelar. Under parollen om ekonomiskt samarbete och beväpnade med ett konkret program, kunde den kommunistiska förtruppen ha lett en mycket mer verklig kamp mot blockader och intervention än genom att bara upprepa samma gamla fördömanden. Perspektivet på en planerad europeisk och global ekonomi kunde ha lyfts fram på en aldrig tidigare skådad nivå, och kunde på detta sätt ha givit ny näring åt parollen om en världsrevolution. Komintern gjorde nästan ingenting på detta område.

När den borgerliga världspressen, inklusive den socialdemokratiska pressen, plötsligt mobiliserades för en kampanj av anklagelser mot påstådd sovjetisk dumpning, höll de kommunistiska partierna tyst utan att veta vad de skulle göra. Vid en tidpunkt då den sovjetiska regeringen inför hela världens ögon letar efter utländska marknader och krediter, förkunnar Kominterns byråkrati att parollen om ekonomiskt samarbete med Sovjetunionen är en "kontrarevolutionär" paroll. Dessa skamliga dumheter är som speciellt skapade för att förvirra arbetarklassen, och är ett direkt resultat av den förödande teorin om socialism i ett land.

2) Partiet under diktaturens regim

Det dialektiska förhållandet mellan ekonomi och politik

Övergångsekonomin ekonomiska motsättningar utvecklas inte i ett tomrum. Även om diktaturens politiska motsättningar i sista hand härrör från ekonomin, så har de en oberoende och även mer direkt innebörd för diktaturens öde än den ekonomiska krisen.

Den nuvarande officiella läran, enligt vilken den nationaliserade industrins och kollektivens tillväxt automatiskt och oavbrutet stärker den proletära diktaturens regim, är produkten av en grov "ekono-

misk” och inte dialektisk materialism. I verkligheten har det ömsesidiga förhållandet mellan den ekonomiska basen och den politiska överbyggnaden en mycket mer komplex och motsägelsefull karaktär, i synnerhet under en revolutionär epok. Proletariatets diktatur växte fram ur borgerliga samhällsförhållanden, och visade sin makt under den period som föregick nationaliseringen av industrin och kollektiviseringen av jordbruket. Senare gick diktaturen genom perioder av förstärkning och försvagning, beroende på hur det gick i den inhemska och internationella klasskampen. Ekonomiska framsteg erhöles ofta till priset av att regimen försvagades politiskt. Just de dialektiska förhållandena mellan ekonomi och politik gav upphov till skarpa svängar i regeringens ekonomiska politik, till att börja med den Nya ekonomiska politiken och slutligen med de senaste svängarna under kollektiviseringarna.

Partiet som ett vapen och ett mått på framgång

Likt alla politiska institutioner är partiet sist och slutligen ett resultat av samhällets produktionsförhållanden. Men det registrerar ingalunda förändringar av dessa förhållanden automatiskt. Som en sammanfattning av proletariatets, i viss mening hela mänsklighetens, historiska erfarenheter, höjer sig partiet ovanför konjunkturberoende och tillfälliga förändringar av de ekonomiska och politiska förhållandena, som bara ger det den nödvändiga styrkan att förutse, ta initiativ och göra motstånd.

Det kan anses vara helt ovedersägligt, att diktaturen uppnåddes i Ryssland och senare klarade av de allra mest kritiska ögonblicken genom att den i sin mitt hade en medvetenhet och beslutsamhet i form av bolsjevikpartiet. Anarkisternas och anarkosyndikalisternas inkonsekventa, och när det kommer till kritan reaktionära karaktär, består just av det faktum att de inte inser det revolutionära partiets avgörande betydelse, i synnerhet under klasskampens höjdpunkter, under den proletära diktaturens epok. Utan tvivel kan samhällsmotsättningar bli så intensiva att inget parti kan hitta någon utväg. Men det är lika sant att om partiet försvagas eller degenererar, så kan till och med en kris som skulle kunna ha undvikits orsaka diktaturens fall.

Sovjetregimens ekonomiska och politiska motsättningar sammanstrålar i det ledande partiet. Med varje ny kris beror farans intensitet direkt på tillståndet i partiet. Oavsett hur viktig industrialiserings- och kollektiviseringstakten är i sig själv, så är den ändå sekundär till frågan: har partiet bibehållit den marxistiska klarsynen, den ideologiska stadgan, förmågan att gemensamt nå fram till en uppfattning och självuppoffrande kämpa för den? Ur denna synvinkel är partiets tillstånd det främsta tecknet på den proletära diktaturens tillstånd, ett sammanfattande mått på dess stabilitet. Om en felaktig teoretisk åsikt prackas på partiet, i namn av att uppnå det ena eller andra praktiska målet; om partileden med tvång drivs bort från partiledningen; om förtruppen löses upp i den formlösa massan; om partikadrerna tvingas till lydnad av den statliga förtryckapparaten – då betyder det att balansräkningen över diktaturen visar ett underskott, och det trots de ekonomiska framgångarna.

Partiet har ersatts av apparaten

Bara blinda personer, mutkolvar eller de som har blivit lurade kan förneka faktum att Sovjetunionens styrande parti, Kominterns ledande parti, har krossats fullständigt och ersatts av apparaten. Den enorma skillnaden mellan byråkratismen 1923 och byråkratismen 1931 beror på att apparaten under loppet av dessa år fullständigt har befriat sig från beroendet av partiet, liksom på själva

apparatus plebiscitära* förfall.

Inte ett spår finns kvar av partidemokratin. Lokala organisationer väljs ut och omorganiserats enväldigt av sekreterarna. Nya partimedlemmar rekryteras på order från centrum med politiska tvångsmetoder. Lokala sekreterare utses av centralkommittén, som officiellt och öppet har förvandlats till generalsekreterarens rådgivande organ. Kongresser skjuts godtyckligt upp, delegater utses uppifrån utifrån att de visat sig solidariska med den oersättliga ledaren, Man låtsas inte ens längre att de lägre leden kontrollerar toppen. Partimedlemmarna skolas systematiskt i en anda av passiv underkastelse. Varje gnutta självständighet, självförtroende och beslutsamhet, alltså de kännetecken som utgör en revolutionärs natur krossas, förföljs och trampas ner.

Utan tvivel finns det kvar ett fåtal ärliga och hängivna revolutionärer i apparaten. Men historien om perioden efter Lenin – en rad allt grövre förfälskningar av marxismen, principlösa manövrer och cyniska hån mot partiet – skulle ha varit omöjlig om inte en apparat av tjänstvilliga tjänstemän som inte skyr några medel hade fått en allt större makt.

Under täckmantel av en hycklad monolitism genomsyras partiets hela liv av bedrägeri. De officiella besluten antas enhälligt. På samma gång är alla partiskikt anfrätta av oförsonliga motsättningar som letar efter omvägar för att kunna bryta ut. Bessedovskij leder partiutrensningarna mot Vänsteroppositionen just innan han deserterar till fiendens läger. Blumkin skjuts och ersätts av Agabekov. Syrtsov som just utnämns till folkkommissarie för Ryska socialistiska federativa sovjetrepubliken istället för "halvförrädaren" Rykov, anklagas strax efteråt för underjordiskt arbete mot partiet. Ryzanov, ledare för partiets viktigaste vetenskapliga institution, anklagas efter att han högtidligt hade firat sitt jubileum för att ha deltagit i en kontrarevolutionär komplot. När byråkratin befriar sig från partiets kontroll, så avhänder den sig möjligheten att kontrollera partiet på något annat sätt än genom GPU, dit Menzjinskij och Jagoda tar in Agabekov och liknande.

Även en ångpanna som behandlas bryskt kan under en tid utföra nyttigt arbete. Men en tryckmätare är ett känsligt instrument som förstörs väldigt snabbt om det får stötar. Om tryckmätaren inte fungerar kan den allra bästa ångpanna explodera. Om partiet bara var ett vägledande instrument, som en tryckmätare eller en kompass på en båt, skulle det även i ett sådant fall kunna innebära allvarliga problem om det rubbades. Men dessutom är partiet regeringsmekanismens viktigaste del. Den sovjetiska ångpanna som Oktoberrevolutionen smidde fram kan göra ett enormt arbete även med en dålig mekanism. Men om själva tryckmätaren rubbas så innebär en ständig risk för att hela maskinen kan explodera.

Upplösa partiet i klassen?

Den stalinistiska byråkratins försvarare och ombud försöker ibland framställa byråkratins avveckling av partiet som en successiv process att upplösa partiet i klassen, som förklaras av framgångarna med att omvandla samhället socialistiskt. Dessa teoretiska plågor är en tävling mellan analfabetism och kvacksalveri. Det går bara att tala om att upplösa partiet i klassen som andra sidan av minskade klassmotsättningar, politikens bortdöende, att all sorts byråkratism minskat till noll, och först och främst *en minskning av våldets roll* i de sociala relationerna. Men de processer som äger rum i

* "Plebiscitär" är ett svårtytt begrepp. Ursprungligen var plebiscit benämningen på folkbeslut, "folkomröstningar", i antikens Rom. Enligt en tolkning syftar det på "retorik som ett sätt att vinna folklig legitimitet över den lagstiftande församlingens huvud". Andra kallar det "skendemokratisk", "röstfiske", "pöbelvälde" mm. – öa.

Sovjetunionen och det styrande partiet har en i många avseenden motsatt karaktär. Tvångsdisciplinen håller inte på att dö bort – det vore löjligt att ens förvänta sig det i det nuvarande skedet – utan antar tvärtom en utomordentligt bister karaktär på det samhälleliga och personliga livets alla områden. Det organiserade deltagandet i partiets och klassens politik minskar i själva verket till noll. Byråkratismens korruption känner inga gränser. Att under dessa omständigheter framställa den stalinistiska apparatens diktatur som ett socialistiskt bortdöende av partiet är ett hån mot diktaturen och mot partiet.

Det brandleritiska rättfärdigandet av den plebiscitära byråkratismen

Centrismens anhängare till höger, brandleriterna, försöker rättfärdiga den stalinistiska byråkratinstryppande av partiet genom att hänvisa till arbetarmassornas ”brist på kultur”. Det hindrar dem inte alls att samtidigt tillerkänna det ryska proletarietets monopol på att bygga socialismen i ett land.

Rysslands allmänna ekonomiska och kulturella underutveckling är odiskutabel. Men de historiskt försenade ländernas utveckling har en *sammansatt* karaktär: för att bemästra sin underutveckling tvingas de på många områden anta och förfina de mest utvecklade formerna. Den proletära revolutionens vetenskapliga lära skapades i mitten av 1800-talet av revolutionärer i det underutvecklade Tyskland. Tack vare sin försening sprang den tyska kapitalismen senare om kapitalismen i England och Frankrike. Det underutvecklade borgerliga Rysslands industri var den mest koncentrerade industrin i hela världen. Det unga ryska proletarietet var det första att i handling förevisa en kombination av generalstrejk och uppror, det första att skapa arbetarråd och det första att erövra makten. Den ryska kapitalismens underutveckling förhindrade inte skolningen av det mest framsynta proletära parti som någonsin existerat. Tvärtom gjorde den det möjligt.

Bolsjevikpartiet var ett urval ur den revolutionära klassen under en revolutionär epok, och genomlevde under den mest kritiska perioden i sin historia ett rikt och stormigt liv. Vem skulle före oktober eller under revolutionens första år ha vågat tala om det ryska proletarietets ”underutveckling” för att försvara byråkratismen i partiet! Men den verkliga höjning av arbetarnas övergripande kulturella nivå som har ägt rum efter maktövertagandet ledde inte till att partidemokratin blomstrade, utan tvärtom till att den utrotades fullständigt. Hänvisningar till strömmen av arbetare från byarna förklarar ingenting, ty den faktorn har alltid verkat, och byarnas kulturella nivå har höjts avsevärt sedan revolutionen. Slutligen är partiet inte klassen, utan dess förtrupp; priset för att det växer i antal får inte vara att det sänker sin politiska nivå. Brandleriternas försvar av den plebiscitära byråkratismen grundar sig på en fackföreningsuppfattning och inte bolsjevikisk uppfattning av partiet, och är i själva verket ett självförsvar, ty under den period då centrismen gjorde sina värsta misstag och urartade var högern dess mest pålitliga stöd.

Varför segrade den centristiska byråkratin?

För att som marxist förklara varför den centristiska byråkratin segrade och varför den tvingades strypa partiet för att skydda sin seger, kan man inte utgå från en abstrakt ”brist på kultur” hos proletarietet, utan från hur de ömsesidiga förhållandena mellan klasserna och förändringarna av stämningarna i varje klass har förändrats.

Efter de heroiska kraftansträngningarna under åren av revolution och inbördeskrig, en period av stora förhoppningar och oundvikliga illusioner, kunde inte proletarietet annat än genomgå en lång

period av utmattning, minskad energi, och delvis direkt besvikelse med resultaten av revolutionen. I kraft av klasskampens lagar ledde reaktionen i proletariatet till enorma nya förhoppningar och självförtroende bland de småborgerliga skikten i städerna och på landsbygden och bland den statliga byråkratins borgerliga delar, som stärktes avsevärt av NEP. Krossandet av upproret i Bulgarien 1923, det tyska proletariatets skamliga nederlag 1923, krossandet av upproret i Estland 1924, den förrädiska avvecklingen av generalstrejken i England 1926, krossandet av den kinesiska revolutionen 1927, den stabilisering av kapitalismen som hängde samman med alla dessa katastrofer – det är den internationella bakgrunden till centristernas kamp mot bolsjevik-leninisterna. Glåporden mot den ”permanent”, det vill säga i princip den internationella, revolutionen, alliansen med den ”nationella” borgarklassen i kolonierna och med socialimperialisterna i hemländerna – sådant är det politiska innehållet i den centristiska byråkratins block med termidorkrafterna. Genom att stöda sig på den stärkta och uppmuntrade småborgerliga och borgerliga byråkratin och utnyttja det utmattade och förvirrade proletariatets passivitet och revolutionens nederlag över hela världen, krossade den centristiska apparaten inom loppet av några få år partiets revolutionära vänster.

Sicksackkursen

Apparatens politiska sicksackande är ingen slump. Det uttrycker byråkratins anpassning till motstridiga klasskrafter. Om vi bortser från tillfälligt vacklande, så utgjorde linjen 1923-1928 en halv kapitulation från byråkratins sida till kulakerna på hemmaplan och den internationella borgarklassen och dess reformistiska ombud utomlands. Efter att ha känt av proletariatets ökande fientlighet och sett botten i den termidorianska avgrund till vars kant de hade glidit, hoppade stalinisterna åt vänster. Språngets plötslighet motsvarade omfattningen på den panik som deras egen, av Vänsteroppositionens kritik avslöjade, politik hade orsakat i dess led. Linjen 1928-1931 utgör – om vi återigen bortser från oundviklig vacklan och återfall – ett försök från byråkratins sida att anpassa sig till proletariatet, men utan att överge sin politiks grundläggande bas, eller ännu viktigare, sin totala makt. Stalinismens sicksackande visar att byråkratin inte är en klass, inte en självständig historisk faktor, utan ett verktyg, ett verkställande organ för klasserna. Vänstersvängen bevisar, att oavsett hur långt den föregående högerlinjen gick så utvecklades den icke desto mindre på basis av proletariatets diktatur. Men byråkratin är inte ett passivt organ som bara förvanskar klassens strävanden. Även om den härskande apparaten inte har någon absolut självständighet, en illusion som många byråkrater har, så åtnjuter den ändå en relativt stor självständighet. Byråkratin är i direkt besittning av statsmakten, den reser sig ovanför klasserna och sätter en kraftfull prägel på deras utveckling. Och även om den inte själv kan bli statsmaktens grundvalar, så kan den med sin politik i hög grad underlätta överförandet av makten från en klass till en annan.

Den sicksackande politiken är oförenlig med ett självständigt proletärt parti

Viktigare än byråkratins alla andra problem är frågan om att skydda sig själv. Alla svängar beror *direkt* på dess strävan att behålla sitt oberoende, sin ställning, sin makt. Men den sicksackande politiken kräver fullständigt fria händer, och är oförenlig med existensen av ett självständigt parti som är vant att kontrollera och som kräver redovisning. Ur detta härrör systemet med våldsamt förstörande av partiets ideologi och ett medvetet spridande av förvirring.

Kulaklinjen, det mensjevikiskt saboterande programmet för industrialisering och kollektivisering, blocket med Purcell, Chiang Kai-shek, La Follette och Radich, skapandet av ”Bondeinternatio-

nalen” [Krestintern], parollen om tvåklasspartier – allt detta sades vara leninism. Tvärtom fick linjen om industrialisering och kollektivisering, kravet på partidemokrati, parollen om sovjeter i Kina, kampen mot tvåklasspartier till förmån för det proletära partiet, avslöjandet av Krestinterns, Anti-imperialistiska förbundets och andra Potemkinkulissers tomhet och falskhet – nu namnet ”trotskism”.

Med svängningen 1928 målades dessa masker om men maskeraden fortsatte. Tillkännagivandet av ett väpnat uppror och sovjeter i Kina när kontrarevolutionen var på uppgång, det riskabla ekonomiska tempot i Sovjetunionen under byråkratins piska, ”likvideringen av kulakerna som klass” på två år, avvisandet av en enhetsfront med reformisterna oavsett omständigheterna, avvisandet av paroller för revolutionär demokrati i de historiskt underutvecklade länderna, utropandet av den ”tredje perioden” samtidigt som ekonomin håller på att få nytt liv – allt detta kallades nu leninism. Tvärtom förkunnades kravet på realistiska ekonomiska planer som anpassades till arbetarnas resurser och behov, avvisandet av programmet att likvidera kulakerna på grundval av böndernas kreatursbestånd, avvisandet av den ”tredje periodens” metafysik till förmån för en marxistisk analys av de ekonomiska och politiska processerna i hela världen och i varje enskilt land – nu vara ”kontrarevolutionär trotskism”.

Den ideologiska förbindelsen mellan den byråkratiska maskeradens två olika perioder är teorin om socialism i ett land, sovjetbyråkratins grundläggande lagbok som den håller framför det internationella proletariats förtrupp och använder för att på förhand helgonförklara alla sina handlingar, svängar, misstag och brott. Partiets medvetenhet skapas långsamt och måste ständigt förnyas med hjälp av en marxistisk utvärdering av den väg man har färdats, en analys av förändringarna av situationen, en revolutionär prognos. Utan ett outtröttligt inre kritiserande arbete drabbas partiet oundvikligen av förfall. Men byråkratins kamp för att skydda sig själv utesluter att dagens politik öppet ställs mot gårdagens politik, det vill säga att en sväng provas mot den andra. Ju sämre samvete den härskande fraktionen har, ju mer förvandlas den till en orden av orakel som talar ett mystiskt språk och kräver att vi erkänner chefsoraklets ofelbarhet. Partiets och revolutionens hela historia anpassas till det byråkratiska självförsvarets behov. Den ena sagan travas på den andra. Under de senaste åtta årens sicksackande mellan klasserna har således partiets grundläggande medvetande alltmer rivits isär och slitits i bitar. Administrativa pogromer gjorde resten.

Partiets plebiscitära regim

Efter att ha erövat och strypt partiet kan inte byråkratin tillåta sig lyxen med åsiktsskillnader inom sina egna led, för att inte tvingas vädja till massorna för att lösa de omtvistade frågorna. Den behöver en ständig skiljedomare, en politiskt överordnad. Urvalet till hela apparaten äger rum runt ”chefen”. Det är så den plebiscitära apparatregimen har uppstått.

Bonapartism är en av de former som borgarklassens seger över folkmassornas uppror kan ta. Att likställa den nuvarande sovjetregimen med bonapartismens samhällsregim, som Kautsky gör, innebär att man i borgarklassens intressen medvetet döljer de olika klassbaserna för arbetarna. Trots det kan man fullt berättigat säga att ett fullständigt plebiscitärt förfall av den stalinistiska apparaten eller ett bonapartistiskt sätt att förvalta partiet är en av förutsättningarna för en bonapartistisk regim i landet. En ny politisk ordning uppstår inte ur tomma intet. Den klass som har kommit till makten bygger sin maktapparat ur de beståndsdelar som finns till hands i samband med det revolutionära

eller kontrarevolutionära störtandet. Sovjeterna som på Kerenskijs tid leddes av mensjevikerna och socialistrevolutionärerna var den borgerliga regimens sista politiska tillgång. På samma gång var sovjeterna, framförallt i sin bolsjevikiska form, en smältdegel för den proletariats diktatur som höll på att skapas. Dagens sovjetapparat är en byråkratisk, plebiscitär, förvrängd form för proletariats diktatur. Men den är också ett möjligt verktyg för bonapartismen. Mellan apparatens nuvarande funktion och dess möjliga funktion måste det fortfarande flyta en inbördeskrigets flod av blod. Men en segerrik kontrarevolution skulle hitta ovärderliga beståndsdelar för att upprätta sin makt just i den plebiscitära apparaten, precis som dess seger vore otänkbar utan att betydande delar av apparaten går över till borgarklassens sida. Det är därför den stalinistiska plebiscitära regimen har blivit den största faran för proletariats diktatur.

3) Risker och möjligheter för en kontrarevolutionär omvälvning

Förhållandet mellan socialistiska och kapitalistiska tendenser

Genom de kombinerade effekterna från ekonomiska framgångar och administrativa åtgärder har de kapitalistiska elementens specifika vikt i ekonomin under de senaste åren minskat avsevärt, speciellt inom industrin och handeln. Kollektiviseringarna och avkulakiseringen har minskat de övre skiktens utsugande roll på landsbygden betydligt. Styrkeförhållandena mellan ekonomins socialistiska och kapitalistiska beståndsdelar har otvivelaktigt förändrats till fördel för de förstnämnda. Att bortse från eller till och med förneka detta faktum, som ultravänsteristerna eller vulgära oppositionsmedlemmar gör, är helt ovärdigt marxister.

Men det är inte mindre fel att betrakta de nuvarande procentuella styrkeförhållandena som säkra eller, än värre, mäta i hur hög grad socialismen har förverkligats med hjälp av den statliga och privata ekonomins specifika vikt. Det allt snabbare avskaffandet av inhemska kapitalistiska element, även här med virriga administrativa metoder, sammanföll med att Sovjetunionen alltmer dök upp på världsmarknaden. Frågan om de kapitalistiska elementens specifika vikt ska därför inte ställas oberoende av frågan om Sovjetunionens specifika vikt inom världsekonomin.

NEP-män, mellanhänder och kulaker är otvivelaktigt världsimperialismens naturliga ombud. När de förstnämnda försvagas så innebär det att den sistnämnda också försvagas. Men det uttömmar inte frågan: utöver NEP-männen finns fortfarande statstjänstemännen. Vid den sista kongress där Lenin deltog, erinrade han om att ett folk som hade segrat, åtminstone dess övre skikt, inte sällan anammade seder och bruk hos det kulturellt överlägsna folk som det hade besekrat, och att motsvarande processer också är möjliga under klasskampen. Sovjetbyråkratin utgör en blandning mellan det segerrika proletariats övre skikt och breda skikt av de störtade klasserna, och innehåller i sig själv en kraftfullt verkande kraft för världskapitalet.

Element till dubbelmakt

Två rättegångar – mot specialistsabotörerna och mot mensjevikerna – har givit en ytterst slående bild av klassernas och partiernas styrkeförhållanden i Sovjetunionen. Domstolen slog obestridligt fast att de borgerliga specialisterna, i nära samarbete med borgarklassens utländska centrum, under åren 1923-1928 med framgång genomförde en konstgjord inbromsning av industrialiseringen, och

räknade med att kunna återupprätta kapitalistiska förhållanden. Elementen av dubbelmakt i den proletära diktaturens land fick en sådan tyngd att de direkta agenterna för ett kapitalistiskt återupprättande, tillsammans med sina demokratiska ombud, mensjevikerna, kunde spela en ledande roll i sovjetrepublikens samtliga ekonomiska centrum! Hur långt hade å andra sidan inte centrismen glidit i riktning mot borgarklassen, när partiets officiella politik under ett antal år kunde tjäna som laglig täckmantel åt det kapitalistiska återupprättandets planer och metoder!

Stalins vänstersväng vrider byråkratin runt sin egen axel, och är ett objektivt bevis på den proletära diktaturens livskraft, men skapade hursomhelst varken en konsekvent proletär politik eller en fullödig proletär diktatur. De element av dubbelmakt som finns i den byråkratiska apparaten har inte försvunnit i och med inledningen av den nya kursen, men har ändrat sin färg och sina metoder. Apparaten ökande plebiscitära förfall har otvivelaktigt lett till att de till och med har blivit starkare. Nu gör vandalerna att tempot blir riskabelt, och förbereder på så sätt farliga kriser. Byråkraterna hänger hänfört den socialistiska fanan över kollektivjordbruken där kulakerna gömmer sig. Inte bara kontrarevolutionens ideologiska tentakler, utan också dess organisatoriska tentakler, har trängt djupt in i den proletära diktaturens organ, och har haft särskilt lätt att anta en skyddande färgton i och med att hela det officiella partiet vilar på lögnen och förfalskningar. Elementen av dubbelmakt blir bara ännu farligare ju mindre den förtryckta proletära förtruppen har möjlighet att avslöja dem och rensa sina led i tid.

Partiet och det socialistiska uppbygget

Politik är koncentrerad ekonomi, och diktaturens politik den mest koncentrerade politik man kan tänka sig. Planen för de ekonomiska perspektiven är inte en dogm som är fastställd från början, utan en arbetshypotes. När planen genomförs måste den granskas gemensamt, och de faktorer som ska vägas in under denna kontroll är inte bara bokföringssiffrorna utan också arbetarnas muskler och nerver och böndernas politiska stämningar. Bara ett självständigt parti som agerar av egen fri vilja och är säkert på sig själv kan pröva, kontrollera, sammanfatta och generalisera. Femårsplanen vore otänkbar om man inte kan vara säker på att alla som deltar i den ekonomiska processen, å ena sidan fabrikernas och industrigruppernas ledare och å den andra fabrikskommittéerna, underkastar sig partidisciplinen, och att de partilösa arbetarna förblir under de centrala enheternas och fabrikskommittéernas ledning.

Men partidisciplinen har fullständigt smält samman med den administrativa disciplinen. I den mån apparaten kunde använda bolsjevikpartiets grundläggande kapital såg den allsmäktig ut – och det gör den än idag. Detta kapital är stort men inte obegränsat. Den byråkratiska ordergivningen blev särskilt överdriven i samband med att högern krossades. Man kan inte gå längre längs denna väg. Men det har röjt vägen för den administrativa disciplinens sammanbrott.

Från det ögonblick då partitraditionerna för vissa och rädslan för dem för andra, inte längre kan hålla ihop det officiella partiet och fientligt inställda krafter bryter fram, då kommer den statliga ekonomin plötsligt att känna den fulla kraften från de politiska motsättningarna. Varenda industrigrupp och fabrik kommer att ogiltigförklara de planer och direktiv som kommer uppifrån, för att säkerställa sina intressen med hjälp av sina egna medel. Kontrakt mellan enskilda fabriker och den privata marknaden, bakom ryggen på staten, kommer att bli regel istället för undantag. Kampen mellan fabriker om arbetare, råvaror och marknader kommer automatiskt att tvinga arbetarna att

kämpa för bättre arbetsförhållanden. På detta sätt skulle planeringsprincipen oundvikligen upphävas, och inte bara innebära att den inre marknaden återupprättas utan också att monopolet på utrikeshandeln upplöses. Industrigruppernas ledningar skulle snabbt närma sig en ställning som privata ägare eller ombud för det utländska kapitalet, till vilket många av dem skulle tvingas vända sig under sin kamp för att existera. I byarna, där den sorts kollektivjordbruk som inte är särskilt förmögna att göra motstånd knappast skulle ha tid att suga upp småproducenterna, skulle sammanbrottet för planeringsprincipen snabbt utlösa början till en primitiv ackumulation. Administrativa påtryckningar skulle inte kunna rädda situation, om än bara på grund av det faktum att den byråkratiska apparaten skulle bli det första offret för motsättningarna och de centrifugala tendenserna. Utan kommunistpartiets idealistiska och sammanhållande styrka skulle planekonomin följaktligen dömas till sönderfall.

Partiets förfall och faran för inbördeskrig

Sammanbrottet för den plebiscitära disciplinen skulle inte bara omfatta partiet och de administrativa, ekonomiska, fackliga och kooperativa organen, utan även Röda armén och GPU. Under vissa omständigheter skulle explosionen kunna börja med de sistnämnda. Redan detta visar att makten inte i något fall helt enkelt kan övergå till borgarklassen bara med hjälp av en förfallsprocess, utan oundvikligen skulle ta formen av ett öppet våldsamt störtande.

I vilka politiska former skulle det kunna äga rum? I detta avseende kan bara de huvudsakliga tendenserna uppenbaras. Med *termidorianskt* störtande har Vänsteroppositionen alltid menat en avgörande övergång av makten från proletariatet till borgarklassen, men formellt genomförd inom ramen för sovjetsystemet och lett av en officiell fraktion i partiet mot en annan. I motsats till detta visar sig ett *bonapartistiskt* störtande som en öppnare, ”mognare” sorts borgerlig kontrarevolution mot sovjetsystemet och bolsjevikpartiet i sin helhet, med öppna svärd som höjs i den borgerliga egendomens namn. Krossandet av partihögern och att den har av sagt sig sin plattform, minskar chanserna för den första, stegvisa, dolda sortens termidorianskt störtande. Partiapparaten plebiscitära förfall ökar otvivelaktigt chanserna för en bonapartistisk form. Men termidor och bonapartism utgör inte några oförenliga klassformer, utan bara stadier i samma sorts utveckling – den levande historiska processen är outtröttlig i att skapa övergångs- och kombinerade former. En sak är säker: om borgarklassen skulle våga ställa frågan om makten öppet, så skulle det slutgiltiga svaret komma under ett ömsesidigt prövande av klasskrafterna i dödlig kamp.

Inbördeskrigets två läger

Om den molekylära ansamlingen av motsättningar skulle leda till en explosion, så skulle fiendeläget under kampen förenas kring politiska centrum som igår fortfarande var olagliga. Den ledande centristiska fraktionen och den administrativa apparaten skulle omedelbart falla offer för politiska skillnader. Dess olika beståndsdelar skulle delas upp på motsatta sidor om barrikaderna. Vilka skulle till en början inta främsta platsen i kontrarevolutionens läger: äventyrliga, pretorianska* element som Tuchatjevskij, Blücher, Budjonnyj, fullständiga sopor som Bessedovskij, eller ännu tyngre element som Ramzin och Osadtjij? Det kommer att avgöras av tidpunkten och omständigheterna då kontrarevolutionen går på offensiven. Men den frågan kan bara vara av övergående betydelse. Tuchatjevskij och Bessedovskij kan bara fungera som trappsteg för Ramzin och Osadtjij, och de

* Pretorianerna var de romerska kejsarnas livvaksstyrka – öa.

kommer för sin del bara att vara ett trappsteg för den imperialistiska diktatur som mycket snart skulle kasta båda åt sidan, om den inte genast skulle lyckas hoppa över dem. Mensjevikerna och socialistrevolutionärerna skulle bilda ett block med centrismens pretorianska flygel och under revolutionens branta nedgång fungera som täckmantel för imperialisterna, precis som de försökte täcka upp för den under revolutionens skarpa uppgång 1917.

I det motsatta lägret skulle en inte mindre avgörande omgruppering av styrkor äga rum under kampen för Oktobers fana. Inför den hotande faran skulle de revolutionära delarna av sovjeterna, fackföreningarna, kooperativen och armén, och slutligen och framförallt de avancerade arbetarna i fabrikerna, känna behov av att under klara paroller samlas runt de härdade och prövade kadrer som inte kan kapitulera eller förråda. Inte bara den centristiska fraktionen utan också partiets höger skulle frambringa ganska många revolutionärer som med vapen i hand skulle försvara Oktoberrevolutionen. Men för att göra det skulle de behöva en smärtsam intern avgränsning, som inte går att genomföra utan en period av förvirring, vacklan och förlust av tid. Under dessa omständigheter skulle den bolsjevik-leninistiska fraktionen, som är tydligt präglad av sitt förflutna och förberedd av sina svåra prövningar, fungera som en punkt för utkristallisering i partiet. Runt Vänsteroppositionen skulle det revolutionära lägret enas och det verkliga kommunistpartiet återfödas. Närvaron av en leninistisk fraktion skulle fördubbla proletarietets chanser under kampen mot de kontrarevolutionära krafterna.

4) Vänsteroppositionen och Sovjetunionen

Mot en nationell socialism, för permanent revolution

Det underutvecklade Rysslands demokratiska uppgifter kunde bara lösas med hjälp av proletarietets diktatur. Men efter att ha gripit makten i ledningen för bondemassorna kunde inte proletarietet göra halt vid de demokratiska uppgifterna. Den demokratiska revolutionen vävdes direkt samman med den socialistiska revolutionens första skede. Men den sistnämnda kan bara fullbordas på den internationella scenen. Bolsjevikpartiets program, som det formulerades av Lenin, betraktar Oktoberomvälvningen som en oskiljaktig del av den proletära världsrevolutionens första stadium. Det är också kärnan i teorin om den *permanenta revolutionen*.

Den utomordentliga fördröjningen av världsrevolutionens utveckling skapar enorma svårigheter för Sovjetunionen och orsakar oväntade övergående processer, men förändrar ändå inte de grundläggande perspektiv och uppgifter som härrör från den kapitalistiska ekonomins världsomfattande natur och den proletära världsrevolutionens permanenta karaktär.

Den internationella Vänsteroppositionen avvisar och fördömer kategoriskt teorin om socialism i ett land – som epigonerna skapade 1924 – som en av marxismens värsta förvanskningar, den termidorianska ideologins främsta bedrift. En oförsonlig kamp mot stalinismen (eller den nationella socialismen), som också har uttryckts i Kommunistiska internationalsens program, är en nödvändig förutsättning för en riktig revolutionär strategi, både under den internationella klasskampen och på det ekonomiska området i Sovjetunionen.

Element av dubbelmakt i den proletära diktaturen

Om vi utgår från det obestridliga faktum att Sovjetunionens kommunistiska parti har upphört att

vara ett parti, tvingas vi därmed inte dra slutsatsen att det inte existerar någon proletär diktatur i Sovjetunionen, eftersom den är otänkbar utan ett härskande proletärt parti? En sådan slutsats, som vid en första anblick är helt konsekvent, är icke desto mindre en karikatyr av verkligheten, en reaktionär karikatyr som bortser från regimen kreativa möjligheter och diktaturens dolda tillgångar. Även om partiet inte existerar som parti, det vill säga förtruppens självständiga organisation, så innebär det ännu inte att alla delar av det parti som har ärvts från det förflutna har tillintetgjorts. Inom arbetarklassen är traditionen från omvälvningen i oktober levande och stark; klasstänkandet är fast rotat; den gamla generationen har inte glömt lärdomarna från den revolutionära kampen och den bolsjevikiska strategins slutsatser; inom folkmassorna och speciellt proletariatet lever hatet mot de tidigare härskande klasserna och deras partier kvar. I sin helhet utgör alla dessa tendenser inte bara en framtida reserv, utan också en levande kraft för idag, som bevarar Sovjetunionen som arbetarstat.

Det finns en djup fientlighet mellan revolutionens skapande krafter och byråkratin. Om den stalinistiska apparaten ständigt stannar vid vissa gränser, om den till och med känner sig tvingad att svänga skarpt åt vänster, så beror det framförallt på trycket från det revolutionära partiets formlösa, utspridda men ändå kraftfulla delar. Styrkan hos denna faktor går inte att uttrycka i siffror. Hursomhelst är den idag tillräckligt stark för att stöda den proletära diktaturens strukturer. Att bortse från det innebär att tänka på ett byråkratiskt sätt och bara leta efter partiet där den stalinistiska apparaten bestämmer och ingen annanstans.

Vänsteroppositionen avvisar kategoriskt inte bara analysen av sovjetstaten som en borgerlig eller småborgerlig stat, utan också som en "neutral" stat som på något sätt har blivit utan klasshärskare. Förekomsten av *element* av dubbelmakt innebär på intet vis *en politisk jämvikt mellan klasserna*. När samhällseliga processer bedöms är det lika viktigt att slå fast den mognad de har uppnått som att avgöra slutpunkten. Övergången från kvantitet till kvalitet har en avgörande betydelse inom politiken såväl som andra områden. Att på riktigt sätt avgöra detta ögonblick är en av det revolutionära ledarskapets viktigaste och samtidigt svåraste uppgifter.

Bedömningen av Sovjetunionen som en stat som står mellan klasserna (Urbahns) är teoretiskt otillräckligt och politiskt lika med att helt eller delvis överlämna världsproletariatets fästning till klassfienden. Vänsteroppositionen avvisar och fördömer kategoriskt denna ståndpunkt som oförenlig med den revolutionära marxismens principer.

Vänsteroppositionens väg i Sovjetunionen. Reformernas väg.

Analysen ovan av möjligheterna och chanserna för ett kontrarevolutionärt störtande ska inte i någon mening förstås som att de nuvarande motsättningarna absolut måste leda till utbrott av ett öppet inbördeskrig. Samhällssfären är elastisk och ger – inom vissa gränser – olika möjligheter i enlighet med de stridande styrkornas energi och genomslagskraft, med de inre processer som är beroende av den internationella klasskampens förlopp. De proletära revolutionärernas plikt består under alla omständigheter av att tänka igenom varje situation helt och hållet och också vara beredda på det värsta. Den marxistiska analysen av möjligheterna och chanserna till ett termidorianskt-bonapartistiskt störtande har inget gemensamt med pessimism, lika lite som byråkratins blindhet och skryt har något gemensamt med revolutionär optimism.

Att den nuvarande sovjetstaten erkänns som en arbetarstat betyder inte bara att borgarklassen kan

erövra makten enbart genom ett väpnat uppror, utan också att Sovjetunionens proletariat inte har förverkat möjligheten att få byråkratin att underordna sig, att väcka liv i partiet igen, och återskapa diktaturens regim – utan någon ny revolution, med *reform* som metod och längs *reformens* väg.

Det vore sterilt pedanteri att på förhand försöka räkna ut chanserna för proletära reformer och försöken till borgerliga omvälvningar. Det vore brottsligt lättsinne att påstå att det förstnämnda är säkert, och det sistnämnda uteslutet. Man måste vara beredd på alla möjliga varianter. För att, när den plebiscitära regimen oundvikligen kommer att falla samman, omedelbart kunna samla och skynda på den proletära delen utan att ge klassfienden någon tid, är det absolut nödvändigt att Vänsteroppositionen finns och utvecklas som en beslutsam fraktion, att den analyserar alla förändringar av situationen, tydligt formulerar utvecklingsperspektiven, i rätt ögonblick reser kampparoller och stärker sina band till arbetarklassens avancerade delar.

Vänsteroppositionen och brandleriterna

Vänsteroppositionens inställning till centrismen avgör dess inställning till högeroppositionen, som bara utgör en ofullbordad bro mellan centrismen och socialdemokratien.

I både den ryska frågan och alla andra frågor lever den internationella högern en parasittillvaro, och livnar sig främst på en kritik av Kominterns praktiska och sekundära misstag, men godkänner dess opportunistiska politik i grundläggande frågor. Brandleriternas principlöshet visar sig allra mest öppet och cyniskt i frågor som är förknippade med Sovjetunionens öde. Under den period då regeringen satsade på kulakerna stödde brandleriterna fullständigt den officiella linjen och framhöll att ingen annan politik än Stalin-Rykov-Bucharins politik kunde genomföras. Efter svängningen 1928 övergick brandleriterna till en avvaktande tystnad. När de för dem oväntade framgångarna för industrialiseringarna visade sig, antog brandleriterna okritiskt programmet för en ”femårsplan på fyra år” och ”likvideringen av kulakerna som klass”. Högern visade sig vara fullständigt oförmögen till en revolutionär linje och marxistisk framsynthet, samtidigt som de trädde fram som förespråkare för den stalinistiska regimen i Sovjetunionen. Opportunismens typiska kännetecken – att knäböja inför dagens makthavare – avgör brandleriternas hela inställning till stalinisterna: ”Vi är beredda att okritiskt gå med på allt ni gör i Sovjetunionen, om ni bara låter oss genomföra vår politik i *vårt* Tyskland.” Lovestoniternas ståndpunkt i USA, högeroppositionens ståndpunkt i Tjeckoslovakien och deras besläktade halvt socialdemokratiska, halvt kommunistiska grupperingar i andra länder, är av en liknande karaktär.

Vänsteroppositionen för en oförsonlig kamp mot centrismens högeranhängare, speciellt och huvudsakligen på basis av en ryska frågan, samtidigt som den försöker befria de arbetarrevolutionärer som har drivits in i högeroppositionen av centrismens sicksackande och värdelösa regim, från de brandleritiska ledarnas nedbrytande inflytande.

Vänsteroppositionens princip: att säga som det är

Det småborgerliga lägrerets anhängare, Sovjetunionens ”vänner” – i själva verket den stalinistiska byråkratins vänner, även inklusive de funktionärer som är beroende av Komintern i olika länder – blundar lättsinnigt för motsättningarna i Sovjetunionens utveckling, bara för att senare, vid första verkliga fara, vända ryggen åt den. Men det är inte ovanligt att politiska och personliga konflikter också driver in skrämde centrist, eller ännu värre missnöjda karriärister, i Vänsteroppositionens

led. När förtrycket skärps eller den officiella linjen uppnår tillfälliga framgångar, återvänder dessa element till de officiella leden som kapitulanter, där de utgör kören av parias. Kapitulanter av Zinovjevs-Pjatakovs-Radeks sort skiljer sig inte särskilt mycket från mensjevnikiska kapitulanter som Groman-Suchanov, eller borgerliga specialister som Ramzin. Med alla sina olika utgångspunkter möts de tre grupperna nu i att erkänna att den nuvarande ”allmänna linjen” är riktig, bara för att vid nästa ökning av motsättningarna splittras åt olika håll.

Vänsteroppositionen känner sig som en del av den proletära diktaturens och världsrevolutionens armé. Den närmar sig inte sovjetregimens uppgifter utifrån utan inifrån, sliter oförfärat bort de falska maskerna och avslöjar de verkliga farorna, för att sedan bekämpa dem på ett självvupoffrande sätt och lära andra att göra samma sak.

Erfarenheterna från hela perioden efter Lenin vittnar om Vänsteroppositionens obestridda inflytande på Sovjetunionens utveckling. Allt som var kreativt – och har förblivit kreativt – i den officiella linjen, var ett försenat eko av Vänsteroppositionens tankar och paroller. Den halva brytningen inom höger-vänsterblocket var ett resultat av trycket från bolsjevik-leninisterna. Stalins vänsterlinje härrörde ur ett försök att undergräva Vänsteroppositionens rötter, men övergick till den ”tredje periodens” absurda teori och praktik. Övergivandet av denna feberattack, som ledde till fullständig katastrof för Komintern, var återigen en följd av oppositionens kritik. Trots vänsterns numerära svaghet utgörs kraften i denna kritik allmänt sett av marxismens kraft: i förmågan att analysera, förutse och peka ut den rätta vägen. Bolsjevikleninisternas fraktion är följaktligen även nu en av de viktigaste faktorerna under utvecklingen av det socialistiska uppbyggets och den internationella proletära revolutionens teori och praktik.

De socialistiska framgångarnas främsta kriterier är arbetarnas levnadsstandard och deras roll i staten

Proletariatet är inte bara den grundläggande produktivkraften utan också den klass på vilken sovjet-systemet och det socialistiska uppbygget vilar. Diktaturen har ingen motståndskraft om dess förvanskade regim leder till att proletariatet blir politiskt likgiltigt. Den höga industrialiseringstakten kan inte bli långvarig om den är avhängig av överdrivna påfrestningar som leder till att arbetarna blir fysiskt utmattade. Den ständiga bristen på de mest nödvändiga medlen för uppehållet och det ständiga larmtillståndet under byråkratins piska riskerar hela det socialistiska uppbygget. ”När den inre partidemokratin dör ut”, säger oppositionens plattform i Sovjetunionen, ”så leder det till att arbetardemokratin överhuvudtaget dör ut – såväl i fackföreningarna som i alla andra massorganisationer utanför partiet.” Sedan plattformen publicerades har denna process blivit ännu mer ödeläggande. Fackföreningarna har till sist degraderats till hjälporgan åt den härskande byråkratin. Det har byggts upp ett system med administrativa påtryckningar, med namnet chocktrupper, som om det handlade om ett kort bergspass och inte en stor historisk epok. Trots detta kommer avslutandet av femårsplanen att visa att sovjetekonomin står inför en ny, ännu brantare uppförsbacke. Med hjälp av formuleringen ”springa om och överträffa” vilseleder byråkratin delvis sig själv, men vilseleder först och främst arbetarna avseende det stadium som uppnåtts, och förbereder en skarp missnöjeskris.

Den ekonomiska planen måste kontrolleras utifrån hur arbetarklassens materiella och kulturella förhållanden faktiskt förbättras systematiskt i städerna och på landsbygden. Fackföreningarna måste få

tillbaka sin grundläggande uppgift: som kollektiv lärare, inte en piska. Proletariatet i Sovjetunionen och i resten av världen får inte längre lugnas med överdrifter av vad som har uppnåtts och en nedtoning av uppgifterna och svårigheterna. Frågan om att öka proletariatets politiska oberoende och utöka dess initiativ på alla områden måste ställas i förgrunden för hela politiken. Det går inte att tänka sig att det verkligen går att uppnå detta mål utan att kämpa mot enskilda grupper och skikts överdrivna privilegier, mot de extremt ojämlika levnadsförhållandena, och framförallt mot den okontrollerade byråkratins enorma privilegier och gynnade ställning.

5) Slutsatser

- 1) Sovjetunionens ekonomiska framgångar har kommit till stånd trots den långvariga alliansen mellan centrister, högeranhängare, mensjeviker och sabotörer på planeringens område, och utgör en stor seger för de socialistiska ekonomiska metoderna och är en mäktig faktor för världsrevolutionen.
- 2) Det är varje klassmedveten arbetare allra viktigaste plikt att försvara Sovjetunionen som världsproletariatets viktigaste fästning mot världsimperialismens och den inhemska kontrarevolutionens angrepp.
- 3) Den ekonomiska krisen i Sovjetunionen härrör ur de kapitalistiska och förkapitalistiska motsättningar som har ärvts från det förflutna liksom ur motsättningen mellan de moderna produktivkrafternas internationella karaktär och den nationella karaktären på det socialistiska uppbygget i Sovjetunionen.
- 4) Teorin om socialism i ett land bygger på en bristande förståelse av denna sistnämnda omständighet och utgör i sin tur en källa till praktiska misstag som orsakar kriser eller fördjupar dem.
- 5) Den sovjetiska byråkratins styrka har utvecklats på grundval av en brant nedgång för det sovjetiska proletariatets politiska aktivitet efter ett antal år av enorma kraftansträngningar, en rad nederlag för den internationella revolutionen, kapitalismens stabilisering och ett stärkande av den internationella socialdemokratien.
- 6) Att bygga upp socialismen under omständigheter med inhemska klassmotsättningar och kapitalistisk inringning utomlands, kräver ett starkt, framsynt, aktivt parti som ett grundläggande politiskt villkor för en planerad ekonomi och manövrerandet mellan klasserna.
- 7) Efter att ha kommit till makten med direkt stöd från de samhällskrafter som var fientliga mot Oktoberrevolutionen, och efter att ha krossat partiets revolutionärt internationalistiska flygel, kunde den centristiska byråkratin ändå bara behålla makten genom att kväva arbetarklassens kontroll över partiet, valen och den allmänna opinionen.
- 8) När den centristiska byråkratin nu har strypt partiet, det vill säga att det har förlorat sina ögon och öron, så trevar det sig fram och avgör sin väg under direkt inverkan från klasserna, och vacklar mellan opportunistisk och äventyrspolitik.
- 9) Utvecklingen har fullständigt bekräftat alla grundläggande principer i den ryska oppositionens plattform, både i dess kritiska delar och positiva krav.
- 10) Under den senaste perioden har särdragen hos de tre grundläggande strömningarna i Sovjetunionens kommunistiska parti och i den Kommunistiska internationalen framträtt särskilt tydligt:

marxist-leninisterna, centristerna och högern. Ultravänsterismen uppträder antingen som höjdpunkt på en av centrismens svängar eller i Vänsteroppositionens periferi.

11) Den centristiska byråkratins politik och regim blev källa till en ytterst akut och direkt fara för proletariatets diktatur. Den systematiska kampen mot den härskande centristen är en helt grundläggande del av kampen för att återupprätta, stärka och utveckla den första arbetarstaten.

12) Det mest väsentliga draget hos den byråkratiska regimen är att den struntar i arbetarklassens materiella läge och politiska stämningar. Och det är samma regim som med hjälp av öppna befallningar och administrativa påtryckningar hoppas bygga den nationella socialismens rike.

13) Den byråkratiskt framtvungade industrialiserings- och kollektiviseringstakten grundas på en felaktig teoretisk ståndpunkt och har inte bekräftats med hjälp av partiets gemensamma tänkande, och innebär att det obevekligt ansamlas snedfördelningar och motsättningar, speciellt utifrån de ömsesidiga förhållandena till världsekonomin.

14) Egendomsförhållandena i Sovjetunionen, liksom de ömsesidiga klassförhållandena, visar ovedersägligt att Sovjetunionen, trots sovjetregimens förvanskningar och den centristiska byråkratins katastrofala politik, fortfarande är en arbetarstat.

15) Borgarklassen kan bara komma till makten i Sovjetunionen med hjälp av en kontrarevolutionär omvälvning. Den proletära förtruppen har fortfarande möjlighet att ersätta byråkratin, underordna den under sin kontroll, säkerställa en riktig politik, och med hjälp av avgörande och djärva reformer återskapa partiet, fackföreningarna och sovjeterna.

16) Men i och med att den stalinistiska regimen finns kvar, måste de motsättningar som har samlats i det officiella partiet, i synnerhet i samband med att de ekonomiska svårigheterna förvärras, oundvikligen leda till en politisk kris som på nytt kan ställa frågan om makten i all sin räckvidd.

17) För sovjetregimens öde kommer det att vara av avgörande betydelse om den proletära förtruppen kommer att vara i ett läge där den kan resa sig, sluta sina led och göra motstånd mot de termidorianska-bonapartistiska styrkor som stöds av världsimperialismen.

18) Vänsteroppositionen kan bara fullgöra sin plikt mot den proletära förtruppen med hjälp av ett oavbrutet kritiskt arbete, marxistiska analyser av situationen, genom att avgöra den rätta vägen för Sovjetunionens ekonomiska utveckling och världsproletariatets kamp, genom att ställa levande paroller vid rätt tidpunkt, och med hjälp av oförsonlig kamp mot den plebiscitära regim som fjättrar arbetarklassens styrkor.

19) Lösningen på dessa teoretiska och politiska uppgifter är bara tänkbar på villkor att bolsjevik-leninisternas ryska del stärker sin organisation, tränger in i partiets samtliga viktiga enheter och arbetarklassens övriga organisationer, och på samma gång förblir en oskiljaktig del av den internationella Vänsteroppositionen.

20) En av de mest brännande uppgifterna är att göra erfarenheterna från det ekonomiska uppbygget i Sovjetunionen till ämne för en allsidig och fri studie och diskussion inom Sovjetunionens kommunistiska parti och Kommunistiska internationalen.

21) Utgångspunkterna för diskussionen om att vidareutveckla och kontrollera de ekonomiska programmen är: a) en systematisk löneförhöjning för arbetarna; b) att sluta glappet mellan industri-

och jordbrukspriserna ("saxen"), det vill säga säkerställa alliansen med bönderna; c) stänga klyftan mellan inhemska och världspriser, det vill säga skydda monopolet över utrikeshandeln mot angreppet från låga priser; d) höja produktionens kvalitet, som borde ges samma betydelse som kvantiteterna; e) stabilisera *tjervonetsens** inhemska köpkraft, som tillsammans med planeringsprincipen under lång tid kommer att vara en nödvändig del av den ekonomiska regleringen.

22) Den administrativa jakten på "maximalt" tempo måste ersättas av utarbetande av en optimal (mest fördelaktig) takt som inte garanterar att dagens order uppfylls bara för syns skull, utan en konstant ekonomisk tillväxt på basis av ekonomins dynamiska jämvikt, med en riktig fördelning av de inhemska resurserna och ett brett, planerat utnyttjande av världsmarknaden.

23) För detta är det framförallt nödvändigt att överge det felaktiga perspektivet på en fullständig, självtillräcklig utveckling som härrör från teorin om socialism i ett land.

24) Frågan om Sovjetunionens utrikeshandel måste ställas som en avgörande fråga i perspektivet på ökande band till världsekonomin.

25) I linje med detta bör frågan om de kapitalistiska ländernas ekonomiska samarbete med Sovjetunionen göras till en av de aktuella parollerna för Kominterns samtliga sektioner, speciellt i denna period av världskris och arbetslöshet.

26) Kollektiviseringen av bondejordbruken bör justeras i enlighet med jordbruksproletariatets och de fattiga byarnas egna initiativ, och deras förbund med mellanbönderna. En seriös och allsidig förnyad undersökning av kollektivjordbrukens erfarenheter måste bli en uppgift för arbetarna och de avancerade bönderna. Det statliga programmet för att bygga upp kollektivjordbruk måste fås i samklang med de faktiska erfarenheterna och med de givna tekniska och samlade ekonomiska resurserna.

27) Den byråkratiska utopin om att inom 2-3 år och på basis av böndernas kreatursbestånd "likvidera kulakerna som klass", bör avvisas. Det måste genomföras en beslutsam politik att systematiskt begränsa kulakernas tendenser till exploatering. I detta syfte måste den oundvikliga uppskiktningen inom såväl som mellan kollektivjordbruken följas noga, och kollektivjordbruken aldrig likställas med socialistiska företag.

28) Sluta att låta ekonomin vägledas av byråkratisk prestige: inget förskönande, inga hemligheter, inget bedrägeri! Framställ inte Sovjetunionens nuvarande övergångsekonomi som socialism. Dess produktivkrafter är fortfarande mycket låga och dess struktur är mycket motsägelsefull.

29) Det måste en gång för alla bli slut på den ödeläggande praktiken och romerskt-katolska läran om ledningens ofelbarhet, en praktik som är ovärdig ett revolutionärt parti.

30) Stalinismens teori och praktik måste fördömas.

* Rubel med guldmüntfot – öa.